

Grants maken meer kapot dan je lief is

Wat bespiegelingen naar aanleiding van 25 jaar in tijdelijke dienst rondlopen in het AMC.

Ik heb steeds een aanstelling gehad waarbij ik tenminste een deel van mijn tijd in het AMC was, bij Experimentele Cardiologie of bij Medische Fysica (die heet nu met een goede nederlandse term: Biomedical Engineering and Physics).

MedFys is opgericht door Henk van der Tweel die o.a. de electronische apparatuur bouwde voor Dirk Durrer, die ExpCard weer heeft opgericht. Beide groepen werkten, ieder vanuit hun eigen expertise, aan hartritmestoornissen en hoe je dat electrisch kan meten. Die samenwerking dateert al uit de jaren 50. Wat mij betreft het klassieke soort van onderzoek dat aan een universiteit hoort. De laatste 15 jaar heb ik bij ExpCard gewerkt, met name aan het begrijpen van de electrische signalen van het hart en signaal analyse voor de rest van de groep.

Een van de grote veranderingen in de groep was dat er een jaar of 10-15 geleden een subgroepje ontstond dat zich bezig hield met 'moleculaire cardiologie', zeg maar, genetische achtergronden van hartziekten. Het 'klassieke' onderzoek waar ik bij hoorde had een redelijk grote vaste staf vanwege de veelheid van technieken die gebruikt werden en de ondersteuning daarvan. De staf van het genetische deel daarentegen was klein en vooral tijdelijk. Het is een groep in opbouw maar wel in tijden van continue personeelsstops. Aan de andere kant is hun onderzoek in een gebied dat hot is en komt het geld 'met bakken' binnen. Net als iedereen moeten de professors, de stafleden en de postdocs steeds aanvragen schrijven en ze zitten nu eenmaal in een gebied waar die vervolgens ook vaak gehonoreerd worden. Met als gevolg dat we continue ruimtegebrek hebben en ik al een jaar of 5 geleden plagerig ben gaan zeuren dat we geen nieuwe promovendi moeten aannemen voordat de oude op zijn.

Hierdoor ken ik wel twee verschillende kanten van het huidige onderzoeksbeleid. Het klassieke onderzoek met een behoorlijke vaste staf, elk met hun eigen expertise, die samen werkt aan complexe problemen met vaak decennia oude vraagstellingen. Aan de andere kant het moderne lab met een hoogleraar, een zwerm promovendi, een kleine groep postdocs en (bijna) geen vaste wetenschappelijke staf. De postdocs worden aangesteld op een project, maar worden meteen gedwongen een substantieel deel (30-50%) van hun tijd te besteden aan binnenhalen van nieuw geld. Als ze aan het eind van hun project niet kunnen aantonen dat ze zelf geld hebben binnengehaald, zullen ze moeten verdwijnen. Ongeacht hoe goed ze functioneren en ongeacht hoe belangrijk hun ervaring is voor de groep.

Ook zijn er promovendi die niet begeleid worden door de hoogleraar en waar in hun projectaanvraag geen begeleiding was geregeld. Die worden door post-docs van andere projecten begeleid. Post-docs doen dus voor het merendeel niet het werk waar ze voor zijn aangenomen. De meeste geldschietters gaan er ook vanuit dat er ook geld of mankracht door de groep zelf aan het project gematched wordt. Met elk gehonoreerd project nemen dan de tekorten voor de hele groep toe. Terzijde, ik ben zelf ook, ondanks mijn tijdelijke status, regelmatig bij projecten gezet omdat ik de dataverwerking zou superviseren. Als dat niet voor minimaal 0.2 fte was telde het niet mee. In hoogtij dagen had ik op papier meer dan een fte bovenop mijn eigenlijke (en oneigenlijke) taken. Aan de andere, 'klassieke', kant zat de vaste staf met ervaring en expertise. Soms worden die ingezet voor begeleiding van promovendi, al of niet als 'in kind' onderdeel van de matching. Maar ze vragen vaak geen eigen subsidies aan (in het huidige systeem in het AMC mag dat zelfs niet) en zijn 'dus' alleen een kostenpost en moeten volgens de moderne logica gedumpt worden. In elk geval worden ze niet opgevolgd als ze met pensioen gaan. Op dit moment verliezen we dus in hoog tempo ervaring en expertise terwijl er geen nieuwe wordt opgebouwd. Ook niet in de groeisectoren. Dezelfde redenering gaat ook op voor mensen in ondersteunende taken. Ook zij brengen zelf geen geld binnen, maar behoren wel bij de 'infrastructuur' die het mogelijk maakt om een project

uberhaupt aan te vragen. Ondanks dat worden ze door HR en het management in feite behandeld als boventallig. Mede om die reden is bv de Medisch Technische Ontwikkelafdeling in het AMC de facto opgeheven. Inclusief de daarbij behorende trauma's voor mensen die na jaren zich met hart en ziel voor de zaak hebben ingespannen en plotseling werden afgedankt. Ook de technische ondersteuning voor mijn groep is in korte tijd vrijwel verdwenen door natuurlijk verloop. Kortom, ook hier weer verlies van kennis en ervaring die niet terugkomt, als gevolg van het afrekenen van het individu en niet de onderzoeksgroep als geheel. Als het om technische innovatie gaat zijn we druk bezig om een belangrijk stuk infrastructuur kapot te maken.

Wat ik dus heb waargenomen is dat in de medische wereld aan de ene kant goed lopend maar kennisintensief onderzoek wordt afgebroken en dat het geld verschuift naar simpele projecten die door promovendi alleen kunnen worden uitgevoerd. De vaste staf om die te begeleiden verdwijnt en de taak valt op de post-docs die dus niet aan hun eigen project toekomen. Maar het leidt wel tot veel publicaties. Immers elke promovendus moet een aantal artikelen in goede tijdschriften hebben voor het proefschrift. Dus die artikelen komen er, linksom of rechtsom. Alleen, vooral over waarnemingen en associaties en zelden over nieuwe inzichten in mechanismen. Want dat vereist een brede kennis en combinatie van technieken uit verschillende expertise gebieden. En het is ook makkelijker om geld te krijgen voor spannend onderzoek naar een ziekte die in een kleine familie voorkomt dan voor ziekten die al heel lang heel veel mensen treffen. Immers, de kans dat je in die laatste categorie iets spectaculairs vindt, dat je naar een high impact journal kan sturen, is heel klein.

Een belangrijk bijeffect is dat de academische waarden en de academische gemeenschap in toenemende mate onder druk staan. Als ik niet door omstandigheden het onderzoek al had moeten verlaten had ik dat waarschijnlijk een paar jaar later toch gedaan. Omdat er in de moderne universiteit gewoon geen plek meer is voor teamplayers die als onderzoeker of docent gewoon goed willen zijn in hun vak, maar geen ambitie hebben om professor te worden en vooral grants aan te vragen.

Voor diegenen bij bv geesteswetenschappen die nog steeds jaloers zijn op de beta en medische sector omdat die veel meer geld krijgen uit de NWO en ERC ruif heb ik een kleine geruststelling: grants maken meer kapot dan je lief is.

Andrel